

Tirsdag 5. sept. 1944.

Ord for dagen: Bjørnstjerne Bjørnson i brev til Henrik Ibsen 2/7.1866: "Prøisen har kun erobrerens hovmod og hensynsløshet, og har alltid hatt det. Det er i det folket ikke et elskverdig drag. Det er ingen kjærlighet over det, derfor ingen poesi....."

Finnland kapitulerer.

Et stående spørsmål her heime har vært: Hvordan går det med Finland? Endelig i går fikk vi svaret. Det har valgt å slutte den desperate kamp ved Tysklands side. Skil vi først Finlands kamp fullt ut, må vi se den i historisk perspektiv, Finland var en del av Sverige helt til 1809 da russerne erobret landet. De politisk ledende, deler av det finske folk var svensk-finnene som stammer fra svenske innflyttere. Av den grunn falt den politiske innstilling i Finland sammen med innstillingen i Sverige. Sveriges linje har gjennom århundeder vært en aggressiv Østersjøpolitikk som stadig førte til konflikt med Russland. Da Peter den Store maktet å mobilisere det langt større russiske folk til en militær innsats, var det svenske stormaktsvelde solgt. De baltiske land gikk tapt i 1721. Svenskene, og med dem finnene forstod ikke at deres dager som stormakt var talt, de gikk fremdeles i Karl den tolvtes støvler. I håp om å vinne tilbake det som var tapt i 1721, stod Sverige alltid til disposisjon for den stormaktsgruppe som var aggressivt innstilt overfor Russland. For stormaktene var Sverige en nyttig flanketrussel mot Russland. Sverige ble alltid ynkelig slått og i 1809 ble Finlands skjebne beseglet som fra da av ble et "selvstendig" storfyrstendømme under Russland. Den første tiden under russerne hadde Finland en viss selvstendighet, og det er i denne periode grunnlaget ble lagt for det Finland vi kjenner fra før krigen. Finsk sprog, fikke likeberettigelse og finsk kultur blomstrer t.

Sverige håpet stadig å vinne tilbake Finland og så sent som under Krimkrigen var det aktuell svensk politikk å erklære Russland krig. Finlands stilling under Russland ble etter hvert ikke lett, vi minnes her i Norge spesielt Dobrikovperioden da den russiske politikk gikk ut på å russifisere det finske åndsliv. Men fredselshistoriene fra den tid blir idylliske mot det vi oplever like ved oss idag. De beryktede forvisninger til Sibir traff knapt nok hundrede ledende finske opposisjonelle. Etter Russlands sammenbrudd rev Finland seg løs fra Russland, men ble truffet av en ny katastrofe, borgerkrigen. De finske arbeidere ønsket å følge det russiske eksempel og resultatet ble en borgerkrig som ble ført med uanset grusomhet fra begge kanter. "De hvite" med Mannerheim som sjef seiret og den finske arbeiderbevegelse fikk en knekk den aldri overvant. Lenin holdt Sovjetunionen helt utenfor oppgjøret som han anså som et indre finsk anliggende. Sovjet hadde anerkjent Finlands selvstendighet og holdt sitt løfte. I mellomkrigstiden arbeidet Finland seg frem mot et visst demokrati og søkte kontakt med Norden. Nu hadde imidlertid Finland overtatt Sveriges rolle som Europas venstre flanke mot Russland. Dette at Finland ble en brikke i stormaktenes spill skapte en alvorlig vanske for en sunn innenrikspolitisk utvikling. Finland fikk sin nasistiske "lappo-bevegelse" som tvang myndigheten til å opprettholde forbudet mot det kommunistiske parti, og blandt intellektuelle, militære og storkapitalister spakte drømmen om et Stor-Finland som omfattet Karelen, Kolahalvøya og Finnmærk. Stalin var klar over at hele denne forsamling kunne finne på å gå med i en krig mot Russland, og han ville forebygge dette og sikre Leningrad ved sine krav i 1939. Vinterkrigen kom, og takket være Vestmaktens uklare stilling kontra Sovjet fikk Finland hele den demokratiske verdens sympati. Intet har vært mer til skade for Finland. Det fikk dem til å tro at de under alle omstendigheter kunne påregne Vestmaktens støtte. Vinterkrigen belys også at de russisk-fiendtlige og for en stor del udenokratiske kretser ^{fikk} var de krefter som førte Finland ut i uføret. De lot Finland gå i krig sammen med det land som trakk til "broderland" under sin jernskodde hel. Og de nøyle seg ikke med å ta igjen hva de hadde tapt i mars 1940, nei, Stor-Finland skulle realiseres. De fredsvennlige kretsene i Finland har hatt vanskelige forhold å arbeide under. Arbeiderne her som sin leder hatt Finlands kanskje største krigshisser, Tanner. Og andre Fredsvennlige kretser har sam-

tillagt med det lille forføngelige håpet at de skulle bli "reddet" av Vestfrontene. De som høyt på at Finland skulle ta fornuften fatt, er stadig blitt skuffet. Rytis løfte til Hitler var det største slaget av alle. Men da marskalk Mannerheim ble president, var det klart for enhver at omsving var forestående.

Nyheterne fra London mandag 4/9 kl. 18.30.

Finland. Finnerne har brutt forbindelsen med Tyskland, og har tyskerne beskjedt om at de må være ute av landet innen 15/9. De tropper som da måtte stå igjen i landet, vil bli overgitt som fanger til de all. Alle fiendtligheter er opphørt mellom Sovjet og Finland. Ifølge meldinger fra Sverige er tyske tropper allerede på vei fra Finland gjennom Nord-Norge. General Rendelitz, sjefen for de 160.000 tyskere som befinner seg i Finland, har lovet å trekke troppene ut av landet innen den oppgitte frist. Finlands skritt er kommet som et lyn fra klar himmel på tyskerne

Norge. De meldinger som enkelte utenlandske korrespondenter har satt i omløp om at kamper skulle være igang i Nord-Norge, blir ikke bekreftet fra ansvarlig norsk hold i London.

Vestfronten. Allierte styrker har befrikk Brüssel og står ifølge de siste meldinger mindre enn 16 km. fra Antwerpen. All. styrker gikk over den belg. grense ved Tournay. Søndag morgen etter å ha rykket fram 200 km. på 42 dag, fikk styrkene ordre om å være i Brüssel før natten kom og før k. 18 var de første framme. Am. har nådd Malines etter å ha befrikk Charleroy og Namur. Brit. styrker står i utkanten av Lille, og har inntatt Abeville og Aire. I Abbeville møtte de all. for første gang på tysk motstand. Forøvrig blir Belgia befrikk uten kamp. Endel belg. offentlige tjenestemenn er allerede vendt tilbake til Belgia, og den belg. regjering forbereder seg på snarest å flytte tilbake. De am. styrker lenger øst støter fram nord for Moselle, og står i utkanten av Metz og Nancy. Kamper pågår i Siegfriedlinjen. Støttrøyningen til de am. troppene i dette avsnitt er foreløpig en hemmelighet. St. Michel er besatt. Am. tropper i sør står 19 km. nord for Bourg, altså en framgang på 65 km. siden de tok Lyon igår. Avstanden mellom general Patch's avd. i syd og general Pattens tropper i nord er 175 km. Am. tropper er rykket inn i Lille St. Bernhard.

Italia. De all. styrker i Italia melder om god framgang på bred front. De er gått forbi Gother-linjen på dens østlige område. De står 10 km. fra Rimini. Det er almindelige oppstand i Liguria. Polske styrker har foretatt en hurtig knipetangmanøvre og har avansert halvveis mellom Pisa og Viareggia. Am. er under framrykking langs kysten 12 km. fra den fransk/ital.grense.

500 tunge am. bombefly fra Italia angrep skipsfart på Donau og jernbanemål i Ungarn. All.fly har angrepet Torino, Nizza, Milano og Øvre Pedalona.

Spania. Den spanske utenriksminister har idag offentlig erklært at den spanske regjering ønsker omu en gang bestemt å understreke at den intet tilfelles har med den nasjonalsosialistiske regjering i Tyskland.

Russland. Fra Romania har russerne nådd fram til den vestlige ende av de Transsylvanske Alper. I øst har de foretatt ytterligere framrykking inn i Jugoslavia.

Balkan. Titos styrker opererer nå sammen med det all. flyvåpen. Styrker har avskåret 4 viktige jernbanelinjer i Jugoslavia. Den bulgarske regjering har anmodet om fornyet forhandling om våpenhvile.

England. Siden fra dag har ingen flyvende bomber vært over England. Tysk kringkasting har da heller ikke meldt om noe slikt angrep, mens derimot Oslo-kringkasteren i hele går og forgårs uavbrutt meldte om tysk gjengjeldelsesild over England. Den er tydeligvis spesielt godt informert.

Norgesnytt. Natt til onsdag ble det foretatt attentat mot Jonas Lie, advarsel nr.?

Lærerskolen. Ingen må i år søke opptagelse ved lærerskolen, da det bare opprettes ulovlige klasser, ettårige og femårige. Handelsskoler og ungdomsskoler. Elever ved disse skoler må ha tillatelse fra arbeidsformidlingen, det gjøres m.a.o. forsøk på registrering.